

Дејан Симоновић

СВЕДОЦИ

Било је тачно 13:42.

Добро, који минут више, који минут мање. Сат му је био мушичав, хировит, час би са нестрпљењем хитао испред, час би се, сав мрзовољан, вукао иза времена. Није могао да се поузда у ту праву.

Светлост смрзнута, простор нарогушен, најежен од зиме.
Страх склупчан.

Налазио се на углу ...

Не, нигде табле са називом улице. Несхватљив, недопустив немар. Како да одреди свој положај? Шта да каже где је био, шта радио 25. јануара у 13:42? Свака неодређеност ће пробудити подозрење. Оптужиће га да врда, да покушава да се извуче. Свака нетачност биће придодана доказима који га терете.

Понекад је недопустиво неопрезан. Они смотренији воде рачуна да увек буду нечим заузети и да бројним сведоцима буду пред очима како би могли да положе рачун о сваком свом тренутку.

На стубу, уоквирен црним, некакав чича почива. Тај више не може да посведочи. Као што не може ни пас који лаје иза жичане ограде. Ипак, употребљив податак. Година рођења, датум смрти. Сахрана тад и тад. Да се запамти кад већ код себе, проклета неопрезност, нема бележницу и оловку. Имаће на шта да се позове. Нека провере.

Бити што тачнији, исцрпнији, уверљивији.

Иза угла, одмах десно, продавница. Као наручена. Маркет Марко, тако пише. Добро је да се зна.

Врзма се међу рафовима. Негодује.

Уље му је прескупо, банане гњиле, хлеб бајат. Ни јогурта који пије нема. Ни кекса који најрадије једе. Каква су они трговина?

Продавачице су младе. Једна је вижљаста, друга здепаста, трећа коњаста. Вижљаста га заобилази, здепаста мери мрким погледом, коњаста нестрпљиво цупка ногом, као да се једва суздржава да га не ритне.

Где им је књига утисака, да запише своје примедбе? Добра досетка. Оставиће својеручни запис, уз време и датум. Ето писаног доказа. За злу не требало.

Не, немају књигу утисака.

Како газда мисли да води радњу када га не занима мишљење муштерија од којих живи?

Нека им каже шта има, оне ће му пренети.

Рекао им је шта је имао да каже, а газда нека види шта ће и како ће. Уосталом, долази ли тај газда уопште када га у два поподне, нека се време запамти, нема у споственој радњи? Не води се тако посао. Ако треба, и лично ће му то рећи. Неће га мрзети да се врати. Улица беше...? А она из које се у ту улази? Добро, да којим случајем не омаши, није из овог краја.

Тако је већ боље. Има адресни податак. Урезаће се у мозак продавачица, неће га лако заборавити. Ако затреба, из прве ће се присетити да се у време злочина затекао у маркету Марко. И да, самим тим, није могао да почини оно за шта га сумњиче. Ни под разно.

У време ког злочина? Неки ће се већ наћи. Злочини се стално збивају, у томе се бар не оскудева. Услед неког неспоразума, или нечије зле намере, уврстиће га међу могуће починиоце. Зар је мало таквих примера?

И онда? Пашће испитивање.

Глас ће га сврдлати из таме, скривен иза болне, заслепљујуће светлости стоне лампе управљене равно у његове очи док ће му потиљак притискати немо, претеће присуство. Згрчен, ишчекиваће са стрепњом да по њему забубњају ударци, као што се, у силовитим летњим олујама, сручи град. У тој стрепњи биће више зазирања од понижења него од бола.

Мораће тада да буде веома уверљив да се његови разлози не би истопили под ужареном светлошћу лампе. И веома чврст да сврдло гласа из таме не разрије његове доказе.

*

Нису га одвели те ноћи. Ни наредне. Једном ће се то ипак догодити. Мора бити спреман у сваком тренутку. Не сме дозволити да га затекну. Затечене лако збуне и онда су пропали. Мора увек бити прибран, присебан. Приправан чак и у сну. Да би могао да се брани.

*

Тај глас...
Да, шта с њим?
Без врдања. Само без врдања. Чињенице на сто. Опомињаће тај глас.
Ево чињеница.
Шетао је.
Знамо ми те шетње, нађи нешто уверљивије, нећеш нам тек тако продати рог за свећу.
Не покушава ништа да прода. Није мешетар. Прича онако како је било. У 13:42, који минут горе или доле, часовник му није најпоузданији, нашао се код једноспране жуте куће са великим прозорима. Била је то нека отужна жута.
Отужна? Ха, отужна. Биће њему отужно ако... Улица?
Које оне улице помену продавачица? Успео је да их баци у таму иза лампе, иако му је светлост парала мозак.
Број?
Није обратио пажњу.
Није обратио пажњу?! Занимљиво, веома занимљиво.
Има ли он још нешто, изузев те жуте куће без броја?
Глас ће постати саркастичан.
Кућа је имала број. Само га он није запазио.
Зашто га није запазио?
Зато што није обратио пажњу.
Није обратио пажњу? Одкуд онда зна да је кућа имала број?
Претпоставља.
На основу чега?
На основу тога што би то било логично.
Због чега би то било логично?
На основу тога што све куће имају бројеве.
Зашто би све куће имале бројеве?

Зато што...

Забридеће ударац по увету. Заглухнуће га.

Глас ће га замолити да се не завитлава с органима реда. Да одговара на питања, уместо да... Иначе би колега иза могао да се разгневи. А када се колега разгневи, у стању је свашта да почини.

Одмах иза угла, с десна, била је та продавница.

Како се звала?

Маркет Марко. Фалична радња, ваља је избегавати. Избор никакав, квалитет нула, а прескупо. Такве би требало позатварати. Да не отимају паре наивном свету.

Има ли рачун који потврђује да је у то време био тамо?

Не, нема рачун, није имало шта да се купи.

Може ли то неко да потврди?

Могу продавачице. Сигурно су га упамтиле. Расправљао се с њима. Указивао им на недостатке. Хтео је да своје примедбе унесе и у књигу утисака, али је тамо није било.

Тако, дакле? Трудио се да себи прибави алиби?

Зашто би себи прибављао алиби?

Увек ваља имати неки алиби при руци. Не знаш када може да ти затреба.

Шта ће му алиби? Ништа није скривио.

Нека се мане тих којештарија у разговору с полицијом. Нема живог створа који некада нешто није скривио. То у полицији најбоље знају. Да ли је икада пожелео неког да убије?

Зашто ћути? Нека се слободно исповеди, биће му лакше на души. Помисао још увек није злочин. Само се дело кажњава. Колико је испитаника пожелео да убије колега који се лако разгневи, то само он зна. Па опет још увек никог није послао под земљу. Можда ће се и то једном збити. Ко може да гарантује за себе? Обузме те неки ђаво, понесе тамо где ниси намеравао да стигнеш.

Можда му је који пут и пролетела кроз главу таква помисао, али се није задржала. Није се претворила ни у намеру.

А кога је све пожелео да убије? Може ли да наведе имена? Или их има превише да би их побројао? Није ваљда стигао до читавог стадиона?

Имена су неважна.

Имена су најважнија. Дакле?...

Не сећа се ни једног одређеног имена. Помислио па заборавио.

А да му колега освежи сећање? Постоје доста делотворни начини да се то учини.

Нема шта да се освежи.

Можда ће сведоци помоћи?

Какви сведоци?

Животни. Сви ми имамо своје сведоке, и оптужбе и одбране.

Пуцнуо је прстима тај глас из таме.

Нестало је притиска светлости. Очи су, који трен, уживале у блаженој тами. Онда се, негде с лева, у благој плавичастој, тананој светлости, појавила мајка.

Отац, казала је.

Шта с оцем?

Отерао си га у гроб.

Ја?!

Да, ти. Хоћеш ли рећи да ниси?

Наравно да нисам.

Гледај ме равно у очи када то тврдиш, упрла је кажипрстом и средњим прстом у корен носа.

И ти би да ме саслушаваш? Придружила си се мојим прогонитељима?

Не скрећи тему, не скрећи поглед. Не покушавај да врдаш. Одувек си био врдалама. Оца је то много једило. А и мене.

То питање смо давно расправили.

То питање никада нећемо расправити. Разочарао си га својом недостојношћу. А толико је очекивао од тебе. То разочарање га је сломило.

И сама знаш да је обрнуто. Његова очекивања су мене сломила. Навалио је на мене превелик терет. Ти си му у томе помагала, држала си његову страну.

Поведи рачуна како се изражаваш о покојном оцу и како разговараш с покојном мајком, казала је равним гласом. Веселио си се када је напустио овај свет?

Осетио је олакшање, то је истина. Као да је спао с њега неки огроман терет. Било је нечег ослобађајућег у том нестанку.

Желелео си његову смрт. И дозвоао је, рекла је мајка. И нестала. С њеним нестанком, угасила се и плавичаста светлост.

Светлост лампе му је поново тукла у очи.

Ово је, чак и за полицију, било превише подло, помислио је.

Сматраш да је ово било подло? питао је глас из таме.

Не, покушао је да порекне, да себи не навали још једну кривицу.

Не вреди да ме лажеш, знам да си помислио, читам ти мисли у очима. Значи, ми у полицији смо подлаци?

Не, какви подлаци, далеко било.

Ниси једини, свет углавном има погрешну представу о нама. То нас боли. Тај бол нас чини раздражљивим. А раздражљивост може да доведе до извесних поступака који... Шта ћеш, кола се често сломе на оном ко ништа није скривио.

Хоће ли га премлатити на смрт?

Не, ми нисмо убице као што нас опањавају.

Зашто га уопште испитују када и без њега могу да допру до његових мисли?

Чинимо то због тебе, не због себе. Не тражимо твоје признање. Ни твоје исказе. Шта је нама до твојих признања, до твојих исказа? Можемо и да их измислимо ако затреба. Ми хоћемо нешто друго. Хоћемо да те суочимо са собом самим, како би се прочистио. Ето, то хоћемо. Требало би да нам будеш захвалан на томе.

Тако глас из таме.